

VARNOST PRI ŠVZ

Varnost v učnem načrtu za ŠVZ

Sodi med najpomembnejša izhodišča. Šola mora omogočiti varno učno okolje. Več kot 50% nezgod v šoli se zgodi v telovadnici ali na igrišču.

Varnost je odgovornost izvajalca ŠVZ:

Poklic učitelja, ki poučuje ŠVZ, je nekoliko bolj tvegan. Dolžnost učitelja je, da zagotovi varnost in zmanjša tveganje za nezgode. Vseh nezgod ni mogoče preprečiti. Kontrola dejavnikov, ki zagotavljajo varnost. Otroke je potrebno naučiti varnega udeleževanja. Prepoznati moramo dejavnike tveganja.

Učni načrt pravi, da je pri ŠVZ treba posebno pozornost nameniti varnosti.

Učitelj upošteva naslednja izhodišča: spoštovanje normativov, upoštevanje osnovnih načel varnosti, načela varne vadbe pri različnih športih, nadzor nad učenci, seznanjanje učencev z nevarnostmi pri vadbi v telovadnici, na igrišču, v gorah, na smučišču, športno obnašanje.

Upoštevaty moramo priporočila, ki nimajo zakonske veljavnosti:

- vsak učenec potrebuje 20 kvadratnih metrov površine, izjemoma do 10 kvadratnih metrov. Prostori, orodje in oprema morajo ustrezati varnostnim, higienskim in zdravstvenim načelom, učencem in učiteljem morajo zagotavljati varno in prijetno športno vadbo. V telovadnici morajo biti nameščene omarice prve pomoči. Šola v svojem hišnem redu opredeli varno osebno športno opremo učencev. Ob vsaki poškodbi učitelj izpolni zapisnik o poškodbi.
- Priporočilo za oblikovanje skupin za planinski pohod: na pohodu po nezahtevnem svetu in v sredogorje je velikost polety lahko do 15 učencev, pozimy pa do 10. Pri pohodih v visokogorje morajo učenci imety dodatno predznanje. Priporočeno je spremstvo gorskega vodnika in v kopnih razmerah do 10 učencev na enega učitelja ali vodnika. Ne glede na ustrezno število učiteljev naj bo vedno z učenci še dodatni spremljevalec (učitelj ali gorski vodnik), ki v primeru nesreče spremlja poškodovanega učenca.
- Priporočilo za oblikovanje skupin za kolesarski izlet: na kolesarskem izletu naj skupino 10 učencev vodi najmanj en učitelj. Ne glede na ustrezno število učiteljev naj bo vedno z učenci še dodatni spremljevalec, ki v primeru nesreče spremlja poškodovanega učenca.

- Na športnih dnevih z drugimi vsebinami (drsanje, veslanje, orientacijski tek) spoštujemo pravila ali priporočila nacionalnih športnih zvez, če jih imajo. Drugače glede na zahtevnost vsebine spoštujemo priporočila za oblikovanje skupin pri kolesarskem izletu (do 10 učencev) ali pravila za velikost skupine pri spremstvu učencev v šoli v naravi (do 15 učencev), kolesarski izlet, oblikovanje skupin na športnih dnevih z drugimi vsebinami (drsanje, veslanje, orientacijski tek...), drugače glede na zahtevnost vsebine spoštujemo priporočila za oblikovanje skupin pri kolesarskem izletu ali pravila za velikost skupine pri spremstvu učencev v šoli ali v naravi.

Varnost v šolskih pravilnikih

Pravilnik o normativih in standardih za izvajanje programa osnovne šole (2005). Redni pouk športne vzgoje: prvo triletje - 28 učencev, 2 in 3 triletje - 20 učencev. Plavanje - v skupini do 8 neplavalcev in do 12 plavalcev, smučanje v skupini do 10 začetnikov in do 12 smučarjev.

Nevarnosti pri izvedbi športne vzgoje

Lahko so:

- subjektivne: odvisne od udeležencev vadbe, težje predvidljive, najpogostejše subjektivne nevarnosti so nekompetenten izvajalec vadbe, neustrezne vsebine (glede na stanje otrok - utrujenost, nezbranost, strah, pomanjkljivo predznanje ali neznanje), neupoštevanje osnovnih načel vadbe, neupoštevanje ali nepoznavanje zdravstvenih težav otrok, prekomerne obremenitve, precenjevanje zmoglosti otrok, podcenjevanje nevarnosti, neupoštevanje pravil (učiteljevih, splošnih), neprimerno obnašanje (agresivnost, prerivanje).
- objektivne: izvirajo iz okolja, v glavnem neodvisne od udeležencev, lažje predvidljive od subjektivnih. Učitelj se pred njimi lahko zavaruje že pred vadbo pri načrtovanju, pripravi in izvedbi ŠVZ upošteva značilnosti, zmoglosti, sposobnosti učencev, pri načrtovanju predvidi nevarne okoliščine, prilagaja vsebine in didaktične postopke, upošteva strokovno doktrino, upošteva normativne zahteve.

Najpogostejše objektivne nevarnosti so neustrezen prostor za izvedbo dejavnosti (notranje, zunanje površine, kopališče), neustrezne naprave, pripomočki, neustrezna postavitev orodij, pripomočkov, ni primerno zavarovano, neustrezna oprema otrok (obuvalo, oblačila), neustrezna urejenost otrok (dolgi lasje, nakit), neustrezna zaščitna oprema za vadbo (čelada, ščitniki za kolena, komolce), preveliko število vadečih (glede na pogoje), neprimerni podnebni pogoji (pri plavanju, na smučanju, v gorah, na zunanjih površinah).

Posebna pozornost pri plavanju (težaven prehod v in iz vode, spolzka tla, deroča voda, valovi, veter), smučanju (neprimeren naklon, neustrezna in prezahtevna smučarska podlaga, megla, pomanjkljive označbe na smučišču, neustrezna oprema), v gorah (padajoče kamenje, poledenelost, slaba vidljivost, veter, pomanjkljive označbe poti, neustrezna oprema (obuvalo, oblačila) in na zunanjih površinah (luknje na travi, pesek na asfaltu, nevarni predmeti na površini, slabo vzdrževani koši, goli, igrala).

Odgovornost za zagotavljanje varnosti ima:

- šola: podpirati izvedbo programa v skladu s predpisano zakonodajo in strokovno doktrino. Redni pregledi prostora, naprav, orodja. Za izvedbe zunaj šole (plavanje, smučanje, kolesarjenje, pohodništvo) zagotoviti dovolj usposobljenih strokovnjakov, poskrbeti za zavarovanje učencev. Zaposlovati kompetentne strokovnjake, ustrezni strokovni delavci za izvedbo programa.
- učitelj: izvedba vsebin učnega načrta (učni načrt ne vsebuje vsebin, ki bi predstavljale pretirano tveganje). Načrtovanje, priprava in izvedba v skladu s strokovno doktrino. Kompetentnost za poučevanje (npr. plavanje v prvem triletju). Nadzor nad prostorom, orodij, vadečimi.
- učenec: spoštovanje navodil, odgovorno ravnanje (slabo počutje, precenjevanje, spoštljiv odnos do sošolcev, skrb za opremo in urejenost.
- starši: seznaniti šolo in učitelja s posebnostmi otroka. Otroku zagotoviti ustrezno opremo.

Malomarno ravnanje učitelja

Kot malomarno ravnanje učitelja se smatra: neupoštevanje predpisov, zakonodaje, strokovne doktrine. Izvedba vadbe v nasprotju s strokovno doktrino (izbira pretežkih vsebin, glede na znanje in zmožnosti otrok, neupoštevanje didaktičnih načel, napačni metodični postopki, napačna postavitve orodja, nepravilno varovanje), odstopanja od strokovne doktrine (vadba otroka brez opreme, opustitev nadzora, varovanja, napačna postavitve in slab pregled nad dogajanjem).

Znanje učitelja, ki poučuje ŠVZ:

Poznati mora učni načrt, značilnosti otrok, športne vsebine, didaktična načela, metodične postopke, postopke varovanja in pomoči, nevarnosti, ki se pri določenih vsebinah pojavijo, nevarnosti prostora, postopke nudenja prve pomoči.

Varna oprema in pripomočki:

Pripomočki s katerimi delamo morejo biti varni, oprema mora biti ustrezna, glede na zmožnosti, spodobnosti in znanje učencev. Pomanjkanje zaščitne opreme. Izvedba ŠVZ v neustreznih prostorih (najeti prostori, podružnice), neurejenost zunanjih površin (dotrajanost in poškodovanost podlage, košev, golov, igral).

Nadzor nad vadbo je lahko:

- splošen: navodila o obnašanju na vadbenem prostoru (telovadnica, kopališče, smučišče, zunanje igrišče, gore), objavljena javno, obešena na steni telovadnice. Nadzorovan prihod v telovadnico in odhod. redno spremljanje stanja vadbenih površin in opreme (učitelj in hišnik)
- specifičen: neposredno med vadbo. ...) Potrebna organizacijska, vsebinska in didaktična znanja.

Posebna pozornost:

Učitelj ne sme zapustiti prostora vadbe, učenci ne smejo biti sami v telovadnici, na igrišču, v bazenu. Nadzor nad opravičenimi učenci. Spremistvo na tekmovanja in druge dejavnosti. Ves čas nadzor nad dogajanjem (postavitev) in vsemi učenci. Pred poukom preveriti opremo in urejenost učencev. Ne dovoliti vadbe brez nadzora (med odmorom, mala prožna ponjava). Poskrbeti za varnost tudi pred vadbo (npr. prevoz na smučišče, kopališče...) Potrebna organizacijska, vsebinska in didaktična znanja. Za varnost skrbimo že pri načrtovanju in pripravi, med vadbo in pri poškodbah.